

CSc. a dr. D. Cejnkové o problematice vzniku města Brna, zejména lokalizace brněnského hradu, který je prozatím víceméně tradičně a bez přímých důkazů a dokladů hledán na ostrožně Petrova, referát dr. J. Bláhy o nových aspektech výzkumu olomoucké aglomerace v raném a vrcholném středověku, na který navázal dr. V. Dohnal, CSc., informaci zaměřenou na poznání sídlištních poměrů v prostoru olomouckého hradu, tzv. přemyslovského paláce – bývalé kapituly, příspěvek dr. R. Procházky a dr. R. Snášila o hlavních rysech lokační zástavby Uh. Hradiště ve 2. pol. 13. století, výklad ing. M. Plačka o zvláštnostech sídlištního vývoje měst na jihovýchodním pomezí Moravy – Strážnice, Uh. Ostrohu a Veselí a sdělení dr. J. Kohoutka o problematice počátků raně středověkého osídlení Zlína. Z dalších českých měst kromě Prahy odezněly na konferenci pouze příspěvky dr. T. Velímského o osídlení Mostu ve 13. století, dr. P. Šebesta naznačil sídelní a stavební vývoj Chebu, dr. J. Smetana a dr. F. Gabriel popsali urbanistický vývoj litoměřické aglomerace ve 13. až 14. století a dr. L. Skružný zobecnil některé rysy vzniku měst na území ČSSR.

Závěrečný blok přednášek přinesl poněkud různorodé informace týkající se například v případě výkladu doc. ing. arch. M. Radové, CSc., počátků a vývoje podloubí, dr. L. Petraňová informovala o ikonografii pražských domovních znamení, dr. T. Durdík seznámil přítomné s našimi dosavadními vědomostmi o Novém hradu u Kunratic, jenž byl postaven v letech 1411–1412 a zničen Pražany na počátku husitských válek, a tentýž badatel spolu s M. Pertlem upozornil na nález palné zbraně z 15. století na hradě Křivoklát. Militárii se týkalo i sdělení dr. J. Frolíka a M. Pertla popisující stříbrem tausovanou ostruhu z konce 14. století uloženou v muzeu Chrudim. Součástí konference byla i exkurze do areálu Pražského hradu (Jiřský klášter, Mihulka, výstava Parlérovců z Porýní), na Vyšehrad a do několika románských domů na Starém Městě. Průběh konference byl dobře organizačně zajištěn, ale jak již bylo výše řečeno, měla být větší pozornost věnována celkové koncepci a skladbě jednotlivých bloků. Nedostatkem byla zejména absence semináře o zaniklých středověkých vesnicích a bloku informačních sdělení o výsledcích nových výzkumů, poněvadž právě tato část přispívala k dobré vzájemné informovanosti i formování dalších úkolů, které před bádáním stojí. Je také škoda, že ucelený soubor příspěvků nebude tentokrát vy publikován v řadě *Archaeologia historica*, kde se s nimi zainteresovaní odborníci mohli seznámit během necelého roku po konání konference, ale zvláště budou ve sborníku *Archaeologia pragensia* otištěny příspěvky s pražskou problematikou a zvláště mají být publikovány ostatní materiály. Jinak konference dobře přispěla k určitému zhodnocení dosavadního stavu bádání o vzniku a nejstarším vývoji Prahy a přinesla i určité srovnání s těmito procesy a jejich specifickými rysy v jiných oblastech Čech, Moravy a Slovenska.

ZDENĚK MĚŘÍNSKÝ

Symposium Maďaři a Slované v prostoru Dunaje v 10. století

Symposium „Ungarn und Slawen im Donauraum während des 10. Jahrhunderts“ se konalo ve dnech 8.–11. června 1983 v rakouských městech Linci, Welsu a Ennsu. Pořadatelem byl Österreichischer Arbeitskreis für Stadtgeschichtsforschung. Kromě odborníků pořádající země se symposia zúčastnili badatelé z Maďarska, NSR a ČSSR (dr. D. Třeščík, CSc., dr. A. Ruttkay, CSc., dr. V. Neku-da, CSc.).

Cílem sympozia bylo osvětlit úlohu Maďarů a jejich nájezdů v první polovině 10. století z hlediska historického a archeologického. Úvodní referát přednesl maďarský historik dr. György Györffy shrnutím poznatků historických událostí v 10. století v Podunají se zvláštním zeměřením na Bavorsko, Moravu a Maďarsko. Výsledky archeologických výzkumů z 9. a 10. století z oblasti Balatonu přednesl dr. R. Müller. Historické události spojené s pádem Velké Moravy a úlohou Maďarů osvětlil dr. Dušan Třeštík, CSc. Současný stav poznatků archeologického výzkumu k dějinám 10. století na Slovensku přednesl dr. Alexander Ruttkay, CSc. a na Moravě dr. Vladimír Nekuda, CSc. Všechny tři referáty našich badatelů podstatnou mírou přispěly k projednávání problematice a zdůraznily nutnost úzké spolupráce zejména historiků a archeologů, aby mohly být řešeny otázky historického vývoje v 10. století.

Z ostatních referátů zaslouží pozornosti příspěvek prof. dr. H. Kollera, zabývající se písemnými prameny a stavem výzkumu úlohy Maďarů a rozbor situace 10. století na území Dolního Rakouska v přednášce doc. dr. P. Csense. Ze západoněmeckých badatelů zaujala přednáška prof. dr. W. Sageho o archeologických důkazech ohrožení jižního Bavorska Maďary. Referáty přednesené na tomto sympoziu budou publikovány v samostatném sborníku.

VLADIMÍR NEKUDA

Kolokvium Sémantika a archeologie

Dne 20. června 1983 se v zasedací místnosti AÚ ČSAV v Praze uskutečnilo kolokvium na téma Sémantika a archeologie, jehož cílem bylo ukázat na místo a přínos vědy o významu slov – sémantiky pro archeologii středověku, zejména poukázat na možnosti této disciplíny osvětlit počátky výskytu některých fenoménů v jednotlivých časových horizontech jak po stránce kvalitativní (nejstarší známé doklady), tak i kvantitativní, změn významu, vlivu okolních jazykových prostředí, které mohou signalizovat i určité vztahy v přejímání jednotlivých jevů hmotné kultury a vzájemné ovlivňování.

V úvodní části kolokvia podal akademik J. Macek přehled vývoje semiologie a sémantiky, definice tohoto oboru a základní literaturu, metodická východiska a postupy, prameny atd. Na tento úvod navázal vlastní výklad jednotlivých termínů, který nám upřesňuje nebo mnohdy podává zcela nový obraz sociálního a ekonomického života středověké společnosti a její hmotné kultury. Bylo zde poukázáno na odraz sociální struktury středověké společnosti ve významové stránce slovní zásoby, pojetí prostoru, a hlavně na jazykové jevy týkající se samotné hmotné kultury. Právě z rozboru poslední skupiny vyplývá velký význam této disciplíny pro středověkou archeologii. V těchto souvislostech bylo upozorněno na nutnost držet se původních termínů a jejich významu při interpretacích různých jevů a nezavádět termíny nové. Týká se to například užívání názvu osada, jenž měl ve středověku zcela jiný význam, a proto je vhodnější mluvit o zaniklých středověkých vesnicích, nebo termín dvorec, jenž není doložen před koncem 15. století, a tedy by se mělo hovořit o dvorech. U některých objektů, zejména z doby raného středověku, pro něž nemáme v písemných pramenech žádnou oporu, zůstane však jejich moderní terminologie asi vždy předmětem určité dohody mezi zainteresovanými odborníky, dané jejich definováním. Jako příklad si můžeme uvést právě diskutované velkomoravské velmožské dvorce, ať už je funkce těchto objektů i přes dosavadní výsledky jejich výzkumů jakkoliv diskutabilní. Byl vysloven názor, že například v případě